

КоммунарOVA A.O.,
студентка 5 курсу,
2 групи, Інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України,
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПСИХІЧНІ АНОМАЛІЇ У НЕПОВНОЛІТНІХ: ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ МОЖЛИВОЇ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Ключові слова: психічні аномалії, запобігання злочинної поведінки неповнолітніх.

Keywords: mental disorders, preventive measures of juvenile delinquency

У тезах розглянуті поняття та види психічних аномалій в аспекті причини злочинної поведінки неповнолітніх, фактори їх формування. Проаналізовано заходи запобігання злочинності цього виду.

In theses examined the concept and kinds of mental disorders that cause juvenile delinquency, factors of their formation. The preventive measures of such crimes are analysed.

Серед масиву кримінальних правопорушень вагому частину складають їх вчинення особами, які не досягли повноліття. У кримінальному законодавстві України встановлений загальний (16 років) - ч.1 ст 22 ККУ та знижений (14 років) – ч.2 ст.22 Кримінального кодексу України вік кримінальної відповідальності. Проаналізувавши кримінальне законодавство деяких зарубіжних країн, де вік з якого настає кримінальна відповідальність є нижчим ніж у вітчизняному законодавстві, а саме у Швейцарії – 7 років (ст.87 КК), Голландії- 12 років (ст.77а КК), Франції- 13 років (ст.222-8 КК), Німеччини – 14 років (пар.19 КК), Японії – 14 років (ст.20 КК) постає питання, чому законодавець вирішив встановити саме такий поріг притягнення до кримінальної відповідальності.

Встановлення законодавцями зниженого віку для деяких складів злочину зумовлено тим, що підлітками вчиняється вагома частка насильницьких, насильницько- корисливих та корисливих злочинів, що є найбільш суспільно небезпечними. Проблема постає в тому, що невчасне запобігання і виправлення девіантних нахилів осіб призведе до невідворотного

рецедиву злочинів серед молоді.

В останні роки в Україні спостерігається приріст підліткої злочинності. За статистичними даними злочинність неповнолітніх має таку структуру: злочини, пов'язані з наркотиками – 2,8 %; хуліганство – 6,2 %; крадіжки – 70,5 %; злочини проти життя та здоров'я – 2,1 %; інше – 18,4 % [4].

Серед причин, що зумовлюють таку негативну тенденцію, є наявність у неповнолітніх психічних аномалій. За твердженням Ю. М. Антоняна, під психічними аномаліями слід розуміти розлади психічної діяльності, що не досягли статусу психічної хвороби і такі, що не виключають осудності, але тягнуть особистісні зміни, які можуть сприяти поведінці, що відхиляється. До психічних аномалій Ю. М. Антонян відносить психопатію, олігофренію у ступені легкої дебільності, остаточні явища черепно-мозкових травм, органічні ураження центральної нервової системи, алкоголізм, наркоманію [2].

Серед науковців є чимало концепцій природи наявності у неповнолітніх психічних аномалій. Учені-антропологи вважали, що однією з основних причин злочинності неповнолітніх є негативні спадкові риси, які отримують діти від своїх батьків. На зміну антропологічному підходу був розроблений біологічний, згідно з яким психічні аномалії людини пов'язували з будовою тіла, діяльністю ендокринної системи, набором хромосом [1]. Проте наука розвивалася, виникли більш прогресивні теорії причин злочинності неповнолітніх, зокрема такі, як соціологічні та психологічні. Згідно з першою, всі негативні соціальні реалії життя, а саме: відсутність освіти, виховання, професійних навичок, а також пияцтво, проституція, убогість вважалися основними причинами злочинності неповнолітніх. А згідно з другою – всі психічні вади особи вважалися криміногенними чинниками, що породжували злочинність неповнолітніх [3, с.137-140].

На мою думку, суттєву роль серед факторів злочинної поведінки неповнолітніх відіграє біологічний фактор, який у взаємодії із соціальним зумовлює додаткову агресію, що призводить до більшого вираження наявних психічних аномалій. Адже відомі випадки, коли діти ростуть в одній родині та ідентичній соціалізації, а криміногенні нахили спостерігаються лише у одного з них. Однак слід звернути увагу на те, що сама наявність вроджених психічних аномалій, не означає, що особа стане злочинцем, однак це суттєво підвищує ризик майбутньої криміногенної поведінки.

Для того, щоб сприяти запобіганню вчинення злочинів неповнолітніми, батькам, вчителям слід звертати уваги на поведінку дітей. Зокрема, фізична жорстокість до тварин (У 1987 р. прояви фізичної жорстокості до тварин були внесені у «Довідник з діагностики і статистичного обліку розладів психіки» в якості критерію для діагностики поведінкових розладів), поряд з іншими формами асоціальної поведінки (вчинення підпалів, злодійство, брехня, фізична жорстокість до людей), входить у клінічну картину проявів розладів поведінки Міжнародної класифікації хвороб.

Для того, щоб вчасно виявити та запобігти деформаціям психічних аномалій у криміногенні, необхідно запроваджувати періодичні співбесіди, огляди психіатричними фахівцями починаючи з дитячого садочка та протягом навчання у школі.

Список використаних джерел:

1. Антонян Ю.М., Преступное поведение и психические аномалии. - М.: Норма, 1998. – 215 с.
2. Колесник В. А. Судова психіатрія : курс лекцій.– К.: Юрінком Інтер, 2000.–128 с.
3. Лубко О.А., Наукова думка кінця XIX – середини XX століття про причини насильницької злочинності неповнолітніх // Науковий вісник Чернівецького університету : Правознавство. – 2013. – № 682. – 144с.
4. Шанскова Т. І. Аналіз причин правопорушень неповнолітніх як підґрунтя соціально-педагогічної роботи з молоддю щодо профілактики злочинності // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2006. – № 30. – с. 50–53.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017